

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ad Iesuitarvm Assertionēs, Ex Epistola Priori Divi Pavli ad
Timotheum, in Schola Dilingana disputatas, quibus totum
Papatum stabilire conati sunt, pia responsio**

**Bidembach, Wilhelm
Osiander, Lucas**

Tvbingæ

VD16 B 5358

Ex Cap. IIII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36892

deriuetur, (vt horribiliter blasphemant Iebusite) iuz
dicent omnia membra Ecclesiæ, quæ in luctu & in
terdum etiam victoriâ carnis aduersus spiritum,
non sancto Spiritu sed carnis suæ, vitio culpam er-
rorum ac peccatorum adscribunt. Vnde etiam cum
Paulo exclamant: O nos miseros homines, quis nos Rom. 7.
eripiet ex hoc corpore morti obnoxio? Gratias ag-
imus Deo per Iesum Christum Dominū nostrum.
Et cum Dauide: Errauimus sicut oues quæ perierunt, Psal. 119.
quære seruos tuos Domine. Et libera nos à
malo, Amen.

I E S V I T Æ.

E X C A P. IIII.

*Spiritus manifestè dicit: quòd in nouis-
simis temporibus discedent quidam à fi-
de, &c.*

Hæc aduersus Marcionitas, Encratitas & Manichæos, si-
milesq; hereticos dici, qui vel cibos aliquos, tanquàm suapte
natura prohibitos, vel nuptias tanquàm à Sathana profectas,
condemnabant, & ex iisdem verbis Apostoli, cum historia,
qua de illis extat, comparatis, constat, & ex veterum Pat-
rum, Ambrosij scilicet, Hieronymi, Augustini, Chrysostomi,
Epiphani, Theophylacti & cæterorum consentientibus sen-
tentijs. Quare imperitè detorquentur hæc à nouis Euangelicis
in Pontifices, & ordinum religiosorum institutores, Nec enim
ipsi

I.

Hiero. lib. 2 ad
uer. Iou. Aug.
hærel. 25. 46. 61.
& contra Faust.
lib. 15. c. 10. Epi-
phan. hærel. 42.

47.66. reliqui in
hunc locum,

*ipsi à fide discesserunt, qui fidem maiorum suorum retinuerunt,
nec nuptias prohibuerunt, nec cibos à Deo existere negauerunt,
quæ tamen omnia ijs, de quibus est hic sermo, ab Aposto-
lo tribuuntur.*

RESPONSIO.

Quia Papistæ propter prohibitionem coniu-
gij & certorum ciborum, cauterio notatas
habent conscientias, libenter istas conscientias
labes & maculas eluerent. Itaque vafro & astuto ca-
uillo hanc Prophetiam Pauli conantur eludere, & a
se ad alios detorquere: Aduersus Marcionitas, in-
quiunt, & Encratitas & Manichæos, similesque hæ-
reticos ista dicuntur. Quasi verò soli illi taxentur,
ac non omnes ij, qui in eadem noxa sunt. Nam si in-
ter hæreticos, vt quisque fuit tempore posterior, ita
culpam à se amoliri, & in priores deriuare voluis-
set, potuissent Manichæi eodem vtî effugio, reiici-
endo Pauli sententiam ad Cataphryges: hi ad autho-
rem suum Pseudoparaclatum Montanum, hic rursus
ad Encratitas & Tatianos, illi ad Severianos, hi ad
Martionitas, hi ad Cerdonem, &c. atque sic continua
serie, alter alterum veluti reum suo loco potuisset
supponere, donec fortassis ad Pythagoram fuisset de-
uentum: vbi Plato iussisset quiescere. At qui eas
dem impietate laborant, eodem reatu obstructi te-
nentur: qui eadem hypocriti nuptias & cibos pro-
hibent, eodem fulmine Paulinæ Prophetiæ pro-
sternuntur: denique qui eiusdem dæmonis dogmata
profitentur,

proficientur, eandem damnationem meritò sustinēs. Quancūq; si quis rem penitus inspiciat, magis hæc de Papistis, quàm de Manichæis & Marcionitis prædicta esse fatebitur. Primum enim Paulus, postremis temporibus hanc defectionem à fide futuram vaticinatur. Etsi autem sæpe totum tempus noui testamenti, quod inter primum & secundum Christi aduentum intercedit, nouissimum tempus, imò nouissima hora dicitur: tamen hæc generalis nouissimi temporis appellatio ipsius etiã partibus nonnunquã tribuitur. Sic Paulus loco in 1. Tim. 4. posteriora & extrema tempora, non sua & primitiua Ecclesiæ dicit, sed quæ futura erant mediã inter primam & vltimam partem nouissimi temporis. Et certe longius respicere voluit, quàm ad vnum saltem, aut duo secula Apostolorum temporibus proxima. Marcion autem temporibus Antonini Pij Imperatoris, circa annum Christi 150. sua sparsit deliria, & hunc subsecuta mille hæreticorum monstra plaracq; proximis 150. annis ante Constantini Magni tēpora desæuierūt. Itaq; vix scio, an illi veteres hæretici inter postrema tēpora, de quibus Apostolus loquit̃, referri possint. Deinde Paulus inquit, hos doctores in hypocritis loquuturos esse mendaciū. Quis hæc nō videat de Monachis & hypocritis in Papatu accipienda esse? Nam de Manichæis & Marcionitis, qui palam blasphemarunt, & apertissimè insanterunt, non aptè possunt intelligi. Sed agē, demus sanè Iesuitis, etiã de Marcionitis & Manichæis intelligenda esse: num propterea ipsi à crimine sunt immunes? Minime verò. Paulus enim non tam de personis agit, quàm de re ipsa & dogmatibus. Quamobrem et si sexcentæ

1. Ioan. 2.

R. producan

producantur diuersæ sectæ, quæ tamen eadem hypocrisis de nuptiis & cibis interdicens fascinatæ sint: omnes eidem culpæ obnoxias fore quis dubitet? Itaque friuolo & misero suo effugio nihil aliud consequuntur Iesuitæ, quam ut culpæ & pœnæ socios plures inueniant: iuxta vulgatum versiculum; Solamen misero est, socios habuisse malorum.

Sed excipiunt: aliam esse ipsorum quam Marcionitarum & similiarum veterum hereticorum rationem. Hos enim cibos aliquos tanquam simpliciter & suapte natura prohibitos reiecit: se autem certis tantum diebus abstinentiam exigere à carnibus, non tanquam per se vetitis, sed propter Ecclesiæ constitutionem interdictis. Illos simpliciter omnibus usu coniugij, tanquam à Sathana profecti interdixisse: se autem solos Sacerdotes & Monachos cum Monialibus ad votum castitatis cogere: non quia simpliciter mala sint nuptiæ, sed quia sacratis personis malæ, & ad perfectionem tendentibus impedimento sint. Verum & hæc calua est excusatio. Perinde enim est, ac si Tyrannus iniquam non esse legem contendat, quæ non toti ciuitati, nec omnibus temporibus, sed partim tantaxat ciuitatis & definito tempore, imponatur. Puerilis ergo est & ridicula argutiola, quod prohibere se negant, quia certis temporibus cibos & certo hominum generi nuptias prohibent: atque sanctimoniam nihilominus, & meritum expiationis peccatorum, in hac abstinentia collocant. Deinde hominum mandatis Deum colere volunt, atque sic per Dei cultum suis adinuentiunculis & traditiunculis vitiant & coinquinant. Postremo conscientias

tias alligant necessitati, à qua debebant esse liberæ:
 & quos Christus in libertatem asseruit, eos rursus
 seruili iugo subiiciunt. Quæ igitur temeritas est, pie-
 tatem in superstitione collocare? contrarias Dei
 verbo leges sancire? Christianorum conscientias
 hominum præceptis illaqueare? Certè à quocunq;
 dimanarit hæc doctrina, damnatur ab Apostolo: si-
 ue Cataphrygum sit, siue Manichæorum, siue Papi-
 starum, siue Franciscanorum, siue Carthusiensium,
 siue deniq; Iesuitarum: Dæmonum doctrinæ sunt,
 etiamsi vel è cælo Angelus deferret. Adhæc Pon-
 tificij iisdem argumentis coniugium Sacerdotum
 improbant, quibus in vniuersum omnium homi-
 num coniugium damnaretur, si vera essent & apta.
 Huc enim detorquent dicta scripturæ: Qui in car-
 ne sunt, Deo placere non possunt. Et: Non in cubili-
 bus nec in lasciujs, &c. Et: Sancti estote, &c. Et: Im-
 mundis omnia immunda. Quibus omnibus nec mi-
 nus ineptè, nec minus impie abutuntur Papistæ,
 quàm olim Marcionitæ, & similis farinæ hæretici.
 Apud Eusebium inter cætera Montano exprobra-
 tur, quòd nouus ille Doctor coniugia dissoluere do-
 cuerit, & ieiuniorum leges præscripserit. Non dicitur,
 in vniuersum prohibuisse matrimonium aut ci-
 bos. Sed satis superq; satis est, supersticiosum metum
 conscientijs inieçisse, & earum rerum obseruatione
 Deum præcepisse colere. Nā fides & religio synces-
 ra docet, liberum esse cuiilibet viro & fœminæ, vt in
 Dño matrimonium cõtrahat: vt hoc vel illo cibo in
 hoc vel illo die vescat. Iam igitur harum liberarū rerū
 prohibitio, siue generalis sit, siue specialis, semper est

R ij impia.

impia tyrannis, et conscientiarum carnificina, & doctrina dæmoniorum, & discessio à fide maiorum, hoc est, Prophetarum, Apostolorum, & synceriorum doctorum veteris Ecclesiæ. Nam si Iesuite per maiores suos intelligunt, aliquot seculorum Pontifices Romanos, & qui his iuramento addicti fuerunt, Prælatos Ecclesiæ: fatemur sanè ipsos à fide horum maiorum ita non discessisse, vt impietates eorum duplo plus auxerint. Nemo enim, quod ego sciam, illorum omnium, tam absurdam, atq; à Christiana religione alienam vocem emisit, vt Sacerdotem vxorem ducentē grauius peccare diceret, quam scortantem, aut adulterantem. Nostra primū tempestate exorti sunt Catholici, si dijs placet, qui id omni asseueratione adfirmant. Qui, quantum à Tatiano Enkratitarum duce distent, si modò eum non superant, hinc conijcere licet, quòd illum (Tatianum inquam) asseruisse scribit Eusebius: Non minus Deo displicere coniugium quàm scortationem. Hunc si inter maiores suos Iesuite numerant, parentum ingenia soboles non malè imitatur: Mali enim corui malum ouum. Sin eum non inter proavos & progenitores suos recensent, dogma tamen quod ipsis cum illo commune est, testatur, eos in eadem eorundem dæmoniorum schola eruditos, ac eadem hypocrisi imbutos esse: vt, si filij Marcionis ac Tatiani non sint, eorum tamen condiscipuli & commilitones iure optimo dici mereantur. Itaq; quæ Hieronymus, Augustinus, Chrysostomus, Epiphanius, Theophylactus, olim, cum Iesuitarum nomen adhuc ignotum esset, de Marcionitis, Enkratitis & Manicheis

Eccles. hist. li. 4.
cap. 28.

cheis dixerunt, ea hodie quoq; si in terris essent superstitites, de Iesuitis dicerēt: nisi si fortassis hos tanq̄ dociles discipulos veteres illos, vt pote rudiores, susperasse faterentur: πολλοὶ γὰρ μαθηταὶ ἀπέβησαν τῶν διδασκάλων.

I E S V I T Æ.

Illis quidem, qui castitatem suam Deo deuouerunt, nuptijs II.
 necessariò interdicitur, quòd naturæ Lex atq; diuina postulet Num 30. Deut.
 (vt in sacris libris frequenter legimus) quod Deo uouimus, 23. Ecc. 5. Exod.
 maxime præstandum esse. Ieiunia uerò, & aliquorum ciborum 34 3. Reg. 19.
 qui magis nutriunt, abstinentiam, uel ad corporis lasciuiam Iudit. 8. Esth. 4.
 reprimendam, uel ad Dei donum aliquod præsidiumq; impe- Dan. 1. & 9.
 trandum, uel ad malum impendens auertendum, uel aliorum
 offensionem euitandam, sanctissimè suscipi & præcipi posse, per- Matt. 4. 11. 17.
 spicuum est. Nam præter sacrarum literarum auctoritatem, Act. 13. Ro. 14.
 atq; sanctorum patrum doctrinam & exemplum, sola Quadra- 1. Cor. 8. Can.
 gestæ traditio id probat: quam esse Christi uel Apostolorum, Apost. 68. Cle.
 ex eiusdem antiquitate, ex Canone ipsorum Apostolorum, ex epist. 1. ad Iac. Ie-
 consensu totius Ecclesiæ, ex uerbis deniq; Clementis, Ignatij, gnat. epist. ad
 Origenis, Hieronymi, Ambrosij, Chrysostomi, Leonis & alio- Phil. Ori. hom.
 rum, planè compertum est. 10. in Leuit. Hie-
ron. in cap. 2.

Iong. Amb. ser.
 34. 36. 37. 38 & lib. 4. super Luc. c. 2. Chrysof. hom. 1. in genef. Leo epist. 8. & 13.
 Calsian. lib. 6. ad Leon. Imp. Ilidorus lib. 6. Etymol. c. 18.

R E S P O N S I O.

DE votis uetus est & magna disputatio, à nos-
 tris Theologis diligenter tractata & pertra-
 ctata: ad quorum scripta lectorem remittimus. Bre-

R iij uiter

niter autem, duplex est votum. Primum, commune omnium Christianorum, quo in vnus Dei nomen inaugurati, pollicentur illi omnem obedientiam, ac renunciantes Diabolo, omnibusq; eius operibus & pompis, totos se diuinæ voluntati resignant. Id votum nuncupatum in Baptismo, confessione, & Coenæ dominicæ sumptione confirmatur: estq; sine dubio seruandum omnibus, qui perire nolunt. Alterum est speciale seu personale, quod quis sua sponte Deo promittit. Hoc, vt Deo placeat, necesse est vt sit pium & possibile. Pietas voti, tum è regula verbi diuini, tum è fine, propter quem vouetur, estimanda est. Cum enim votum sit pars religiosa inuocationis & confessionis Dei, fieri debet secundum verbum ipsius. Nihil igitur vouere licet, nisi conscientia prius statuatur ex verbo Dei, placere Deo, cui nuncupatur votum. Adhæc finis esse debet legitimus, non ad expianda peccata & promerendam vitam æternam, sed ad testandam obedientiam, vt vouens cautior reddatur, & quasi stimulis quibusdam ad officia pietatis excitetur. Atq; hoc pacto speciale votum communi voto, quod in Baptismo nuncupatum est, non contrarium, sed analogum esse debet ac conueniens. Deinde votum debet esse possibile, & possibile secundum ordinariã Dei gratiam, nam absolutam potentiam Dei regula non metimur. Itaq; diligenter perpendendæ ac ponderandæ sunt vires, quid & quantum præstari à nobis queat, ne maiora tentemus, quàm possimus exequi. Diligenter etiam consideranda rei, quam voturi sumus, magnitudo ac difficultas, & æqua lance hinc
nostra

nostra facultas, illinc negocij grauitas trutinanda.
 Omnia autem vota, secus quam nunc dictum est,
 facta, utpote non iuxta praescriptum verbi, nec in
 legitimum finem suscepta, & praestitu impossibilia,
 plane tanq̄ impia, aut certe temeraria rescindi des-
 bent. Nullum enim vinculum esse potest, vbi, quod
 homo confirmat, Deus abrogat. Vulgata regula Iur-
 ris est: In malis promissis fidem rescindendam esse:
 sic in impio voto decretum est mutandum. Recte e-
 nim Bernhardus: Malum (inquit) quod promissisti,
 non facias: quod incaute vouisti, non impleas. Impi-
 a est promissio, quae scelere adimpletur. Ad has
 regulas accommodanda sunt praeccepta in scripturis,
 vbi id quod vouimus Deo, iubemur reddere. Proin-
 de, Monachus, Monialis, Sacrificulus, cum perpe-
 tuum coelibatum vouerunt, possunt & debent bona
 conscientia votum suum rescindere. Primum enim
 suum Monachismum & coelibatum pro cultu Dei
 aestimant: aperte autem cum voto communi omni-
 um Christianorum, & cum regula verbi Dei pug-
 nat, colere Deum mandatis hominum. Deinde tem-
 mere nuncupant, quod praestare suis viribus non
 possunt: natura enim hominum e prima creatione
 Dei ad generandum apta condita est. Cum natura
 igitur ipsa pugnat sterilitas: ac nisi Deus a commu-
 ni conditioe aliquem per peculiarem prerogati-
 uam eximat, castitatem perpetuam non magis ser-
 uare potest, quam perpetuam ab esu & potu absti-
 nentiam. Pretereo iam impias appendices, quas Pa-
 pistae votis annectunt: vt, quod dicunt vota esse o-
 pera supererogationis: vota esse consilij, non praes-
 cepti;

Nota in sulco promach.

Num. 30.

Deut. 23.

Eccles. 5.

cepti: Quæ cum voto fiant, magis esse meritoria,
quàm quæ sine voto: Voto solui matrimonium: Votum
Monachus esse quasi alterum Baptismum: In
votis dispensari non posse, nisi auctoritate Papæ:
Vota esse satisfactiones pro peccatis: Deniq; vota
esse perfectionem Euangelicam. Hæc nos vota, tan-
quam minimè deuota deuouemus, execramur, dam-
namus, & vel contra omnes portas inferorum his
diuinis testimonijs innitimur ac præualemus.

Rom. 14.

Quicquid ex fide non est, peccatum est.

Esa. 29. & Matth. 15.

Frustra me colunt, docentes doctrinas, præcepta
hominum.

1. Cor. 7.

Satius est nubere, quàm vri.

2. Cor. 3.

Vbi spiritus Domini, ibi libertas.

Concil. Arausicanum.

Nemo quicquid Domino rectè uouerit, nisi ab ipso
acceperit, sicut legitur: Quæ de manu tua accepimus,
damus tibi.

Cyprianus lib. 1. Epist. 11. de virginibus Deo dicatis.

Quod si se ex fide Christo dicauerunt, pudicè &
castè sine vlla fabula perseuerent: ita fortes & sta-
biles præmium immortalitatis expectent. Si au-
tem perseuerare nolunt, vel non possunt, melius
est ut nubant, quàm in ignem delicijs suis
cadant.

Augustinus

*Augustinus in lib. de bono viduitatis. & citatur Dist.
27. Ca. Quidam.*

Quidam nubentes post votum, asserunt adulteros esse. Ego autem dico vobis, quod grauius peccant, qui tales diuidunt.

In eodem libro cap. 21. non audet virginitatem Ioannis Baptistæ præferre coniugio Abrahamæ.

*Concilium Gangrense Ca. 10. & repetitur Dist. 30.
Ca. si quis propter.*

Si quis ex his qui virginitatem propter Dominum seruant, extollitur aduersum coniugatos, anathema sit.

Idem Can. 9.

Quicumque virginitatem custodiens, aut continentie studens, velut horrescens nuptias temerat, nec propter hoc quod bonum & sanctum est nomē virginitatis assumit, anathema sit.

27. q. 1. Ca. nuptiarum. Ex Augustino.

Qui dicunt talium (qui continentiam vouerunt) nuptias non esse nuptias, sed potius adulteria, non mihi videntur satis acutè ac diligenter considerare quid dicant.

Amb. super 1. Cor. 7.

Non debet quis constringi, ne à licito prohibitus illicita admittat.

Idem lib. 1. de virginibus.

Non imperari potest virginitas, sed optari.

Iam vel sola hæc postrema verba Ambrosij confer cum verbis Iesuitarū & videbis ea
S discrepare.

discrepare. Iesuitæ dicunt: Illis, qui castitatem Deo vouerunt, nuptiis NECESSARIO interdicitur. Ambrosius contra ait: Non imperari potest uirginitas, sed optari. Vsq; ad eò non à sacris tantum literis, sed ab erudita etiam antiquitate, abhorret Iesuitarum impia violentaq; ad coelibatum coactio.

IEIUNIO suas laudes, quas scriptura ei tribuit, minime omnium detrahimus. Vfus etiam ac fines illos, quos Iesuitæ recensent, acceptamus. Nam quod inter cætera dicunt, Ieiunium ad Dei donum aliquid præsidiumq; impetrandum prodesse, id candidè interpretabimur, quod illud Ieiunio non ex opere operato tribuant, sed quia Ieiunium precationè attentiorè & ardentiorè efficiat, per quam sanè, si ex fide in Christum proficiscitur, omnis generis dona & auxilia diuina impetrantur. Sic ergo non immediatè, sed mediatè Ieiunio tribui potest, quod alioquin fidei orationi tribuitur. Porro quod Ieiunium in certorum ciborum, qui magis nutriant, abstinentia potius, quàm in sobrio & temperato usu omnium esculentorum ac poculentorum collocant, hypocriticum magis est quàm Christianum: quem admodum illud etiam, quod de Quadragesimalis Ieiunij traditione gariunt, quam dubitanter VBI Christo, VBI Apostolis tribuunt, nos autem citra omnem dubitationem, nec Christi nec Apostolorum esse constanter asseueramus. Et si enim Christus miraculose, diuina virtute quadraginta dies & noctes Ieiunauit: tamen ut id exemplum imitemur, nec ipse mandauit, nec fert rerum natura. Quod autem Christus & Apostoli pios ad Ieiunandum hortantur,

etur, id non ad Quadragesimale, sed ad perpetuum ieiunium toto vitæ nostræ curriculo seruandum pertinet: quanquæ & diarium (vt vocant) ieiunium suo exemplo Prophetæ, Christus & Apostoli in certis quibusdam casibus pro re nata, obseruandum commendarint. Eius enim in primitiua Ecclesia, primum vsum fuisse ex Actis Apostolorum constat. Secuta autem est postea magna varietas obseruationis id genus ieiunij in Ecclesijs: quæ tam abest vt Ecclesiæ aliquod incommodum attulerit, vt magis libertatem Christianorum circa vsum huius ieiunij testificata fuerit. Vnde ortum est memorabile illud dictum Irenæi Lugdunensis Episcopi, quod ab Eusebio. lib. 5. cap. 26. recitatur: Ieiuniorum discrepantia fidei vnitatem & consonantiam commendat.

Socrates lib. 5. Ecclesiast. hist. cap. 22.

Nusquæ igitur Apostolus, nec ipsa Euægelia iugum seruitutis illis imponunt, qui ad prædicationem accedunt. Nequæ seruator hoc, aut Apostoli nobis lege aliqua obseruandum esse mandarunt, nequæ pœnam nobis aut supplicium Euægelia vel Apostoli, sicut Iudæis Lex Mosi, comminatur. Erat enim scopus Apostolis, non de festis diebus sancire, sed rectam vitam ac pietatem inducere.

Et paulò post.

Nulla religio eosdem ritus custodit, etiamsi eandem de illis doctrinam amplectatur. Etenim qui eiusdem sunt fidei, de ritibus inter se dissentunt. Ieiunia ante Pascha inuenire, est aliter ab alijs custodiri. Romani namquæ tres ante Pascha septimanas præ-

S ij ter

ter Sabbatū & Dominicam cōtinuas ieiunāt. Illi yri-
ci & tota Hellas & Alexandrini, ante sex septima-
nas ieiunium ante Pascha ieiunant, illudq; Quadra-
gesimam vocant. Reliquorum autem præterea alij
ante septem hebdomadas festi huius ieiunium ordi-
untur, ac solos quindecim dies per interstitia ieiun-
nantes, nihilominus & ipsi tempus hoc Quadregesi-
mam vocant. Inuenire autem licet, non modo circa
numerum dierum dissentientes, sed & non eandem
ciborum abstinentiam retinentes. Nam alij omnino
animatis abstinent, alij verò ex animatis, solos pi-
sces comedunt: nonnulli cum piscibus etiam vola-
tilibus vescuntur, & illa secundum Mosen, ex aquis
prouenisse dicentes: alij & baccis & ouis abstin-
nent. Aliqui solum aridum panem manducant: non-
nulli ne hunc quidem. Sunt qui ad nonam horam
vsq; ieiunantes varijs cibis vtantur. Aliter apud al-
lias gentes ieiunatur, cuius rei innumeræ sunt cau-
sæ. Et quoniam hac de re nemo scriptum aliquid
mandatum ostendere potest, liquet quòd & illam
Apostoli cuiusq; sententiæ ac voluntati liberam re-
liquerint, ne metu quisq; vel ex necessitate quod
bonum est operetur.

Augustinus Epistola 68. ad Casulanum.

Ego in Euangelicis & Apostolicis literis, totoq;
instrumento, quod appellatur testamentum nouum,
animo id reuoluens, video præceptū esse ieiunium.
Quibus autem diebus oporteat non ieiunare, &
quibus oporteat, præcepto Domini vel Apostolorum
non inuenio definitum. Ac per hoc sentio, non
quidem ad obtinendam, quam fides obtinet iusti-
tiam,

tiā, in qua est pulchritudo filiæ Regis intrinsecus, sed tamen ad significandam requiem sempiternam, ubi est verum Sabbathum, relaxationem quā consuetudinem ieiunij aptius convenire.

Idem sermone 157. de tempore.

Sunt quidam observatores Quadragesimæ delictiosi potius quā religiosi, exquirentes novas suavitates magis, quā veteres concupiscentias castigantes: qui preciosis copiosisq; apparatus fructuum diuersorum quorumlibet varietates & saporibus superare contendunt. Vasa in quibus coctæ sunt carnes tanq; immunda formidant, & in carne sua ventris & gutturis luxuriam non reformidant.

ALLEGANT Iesuitæ ad confirmandam Quadragesimæ traditionem tanquam Apostolicam, Canonem Apostolorum 68. qui strictè præcipit Episcopis, Presbyteris, Diaconis, Lectoribus & Cantoribus, observare ieiunium quadragesimale. Verum is Canon non habetur in exemplari Moguntiaë impresso. Quidam enim Ecclesiastici scriptores recipiunt tantum 50. Canones, quod Carranza Dominicus, Conciliorum & Canonum diligentissimus collector non dissimulavit: De Canonibus (inquit) Apostolorum variè tradiderunt scriptores Ecclesiastici, vt diligenter annotauit Gratianus in suo volumine Decretorum Dist. 16. Quidam in totum reiecerunt tanquam Apocryphos. Alij admiserunt sexaginta, vt Zepherinus Papa scribens Episcopis per Siciliam constitutis, Alij verò quinquaginta recipiunt, vt Leo nonus Papa contra Epistolam Nicetani Abbatis. Sexta autem Synodus recepit & probas

S iij uit

uit 87. in Can. 2. prout in Græcis etiam exemplaribus feruntur. Haftenus Carranza. Eat nunc qui velit, & fidem adhibeat, istis vnde quæ commendatis Canonibus: nos sanè in eorum sententiam concedimus, qui eos inter Apocrypha retulerunt.

Idem de Clementis Epistola ad Iacobum fratrem Domini iudicandum esse supra demonstrauimus. Sed tamen & ipsa nihil Iesuitico ieiunio patrocinatur. Hortatur quidem Iacobum Clemens sub nomine Petri ad sobrietatem, & ad ferendas calamitates quæ obtigerint, famem, sitim, nuditatem, &c. nullius autè Papistici ieiunij mentionem facit, quod ego quidem inuenerim.

Ignatius, quicumque tandem ille sit, in Epistola ad Philippenses sic scribit: Quadragesimam nolite pro nihilo habere, imitationem enim continet Dei conuersationis. Hebdomadam etiam passionis nolite despiciere. Quarta verò & sexta feria ieiunate, reliquias pauperibus porrigentes. Quicumque Dominicam aut SABBATHVM ieiunauerit, præter vnum Sabbathum Paschæ, IPSE EST CHRISTI INTERFECTOR. Si hoc testimonium Papistæ recipiunt, se se Christi interfectores esse fateantur necesse est, vtpote qui singulis Sabbathis ieiunandum esse docent, non minus quàm sextis ferijs.

Citant præterea Origenem, Hieronymum, Ambrosium, Chrysostomum, Leonem, Cassianum, Iudeorum: quas etsi oēs rectè & aptè citassent, possunt tamen ex eorum scriptis alia & contraria profertur testimonia, in quibus de ieiunio non Papistice sed

piè & Christianè, ac vt hodie loquuntur, Lutheranè
sensisse dixisseq; intelliguntur.

Origenes in Leuit. 16. Hom. 10.

Tu si vis ieiunare secundum Christum, & humiliare animam, omne tibi tempus est aptum totius anni, imò totius vitæ tuæ dies habeto ad humiliandum animam tuam, si tamen didicisti à Domino saluatorenostro, quia mitis est & humilis corde. Ieiuna ab omni peccato, nullum cibum sumas malitiæ, nullas capias epulas voluptatis, nullo vino luxuriæ concalescas, &c. Tale ieiunium Deo placet. Abstinerere verò à cibis, quos Deus creauit ad percipiendum cum gratiarum actione fidelibus, & hoc facere cum his, qui Christum crucifixerunt, acceptum esse non potest Deo, &c.

Et post pauca, cum de Quadragesimali abstinentia dixisset, & de feriæ quartæ ac sextæ ieiunijs, subiicit: Est certè libertas Christiano per omne tempus ieiunandi **NON OBSERVANTIA SUPERSTITIONIS**, sed virtute continentia.

Hieronymus ad Nepotianum.

Tantum tibi ieiuniorum modum impone, quantum ferre potes. Sint tibi pura, casta, simplicia, moderata, & non superstitiosa ieiunia.

Chrysost. in Matth. ca. 13. Homil. 47.

Rectam vitam appello, non ieiunandi laborem, nec cilicij ac cineris lectulum, sed si pecuniam non aliter quam oporteat, despicias: si charitate ardeas, famelcentes pane tuo nutrias, si superior ira sis, si gloriam inanem non concupiscas, si inuidia non detinearis.

tinearis, Hæc enim ipsius documēta sunt. Non enim dicit ieiunium suum esse imitandum, quamuis quadraginta illos dies posset proponere, sed, Discite a me, quoniam mitis sum ac humilis corde: Imò verò contra: Omne quod apponitur vobis, comedite, inquit. De pecunijs autem quàm exactissimè mandauit dicens: Non possideatis aurum neq; argentum, nec æs in zonis vestris. Hæc dixi, non quia ieiunium mihi non placeat, quod magnis soleo efferre laudibus, sed quia doleo, si cæteris neglectis, satis ad salutem vobis ieiunium existimetis, quod in choro virtutum vltimum certè locum fortitur. Præcipuè namq; virtutes sunt, charitas, humilitas, misericordia, quæ vel virginitatem superat.

Hæc & similia testimonia non eò à nobis recitantur, quod nesciamus posse ihs alia aliorum scriptorum, vel etiam illorum ipsorum dicta opponi: sed vt ostendamus, quàm necessarium sit, vt cum apud veteres reperiantur dissimiles loquutiones & sententiæ, eas eligamus, quæ sacris literis sunt consentaneæ. Negari enim non potest, quin immodicis ieiunij laudibus, quas subinde crepant, superstitionis quædam semina iecerint, & occasionem tyrannidum, quæ postea exorta est, præbuerint. Nos autem priuata ieiunia ita commendamus, vt non pro diuinis & meritorijs cultibus habeantur, sed præstantioris finis causa suscipiantur: nempe vel vt lasciuens caro quasi fame dometur: vel vt ad preces serioris affectu concipiendas nos ipsos præparemus: vel vt nos totos cum vero animi dolore coram Deo abijciamus, & testimonijs etiam externis tum nos ipsos,

ipfos, tum alios ad pœnitentiam excitemus. Deniq̃ nullam ieiunij Diarij legem præscribimus, quoniam id Iudaismo potius conuenit, quàm Christianismo: sed hoc singulorum liberę voluntati, pro sua cuiusq̃ necessitate aut opportunitate relinquimus. Generale autem ieiunium, quod in perpetua sobrietate & temperantia consistit, omnibus modis commendamus, & ad illud vniuersos simul ac singulos pro virili nostra cohortamur.

I E S V I T Æ.

Quia omnis creatura Dei bona est, & nihil reiiciendum, quod cum gratiarum actione percipitur.

Fideles illi sunt & veritatem agnoscunt, qui cibos omnes à Deo factos, atq̃ sibi ad vsum moderatum datos, probè nouerunt, nō autem fabulis Hereticorum credunt, à malo scilicet principio eos existerē, aut si à bono, non tamen ad sumendum conditos, propter aliquid diuini in illis existens. Interim tamen intelligunt, bonorum ciborum malum esse vsum, si contra præceptum datum illis vtantur: bonum enim fuit pomum, cuius esu peccatum in totum hominum genus infectum est: boni sues, bonæ animantes non emisso sanguine suffocata, boni & pisces squama carentes, bonæ deniq̃ carnes idolis immolatae, quibus tamen vesci, propter diuinum vel Apostolicum præceptum, minime licuit.

III.

Gen. 1. 3. 9.

Num. 11.

Deut. 14.

1. Cor. 10.

Act. 15.

Can. Apost. 62.

T Responsio.

RESPONSIO.

IN hac Assertione nihil quidem per se impiè, sed aliqua tamè nimis frigide, aliqua ambigüe dicuntur. Frigidū & dilutū est, quod per fideles & veritatem agnoscetes, illos intelligunt, qui cibos omnes à Deo factos, atq; sibi ad usum moderatum datos nouerunt: Quasi verò non idem sciat Ethnicus, Turca, Iudæus, Hypocrita: qui tamen nec fideles sunt, nec veritatem agnoscunt. Apostolus autem per fideles & veri scientes intelligit eos, qui cum fide in Christum corda purificata habeant, sciunt mundis omnia munda esse: & ex hac fide omnibus creaturis legitime & cum gratiarū actione ad gloriam Dei, ac tum suam ipsorum, tum proximorum salutem & commodum vtuntur. Quorum enim personæ per fidem propter Christum Deo placent, eorum opera omnia ex fide profecta Deo probantur, quantumuis in speciem vilia, sordida & abiecta, siue edant, siue bibant, siue ieiuent, siue vigilent, siue dormiant. Quemadmodum ex aduerso, quicquid nō est ex fide, peccatum est: & pollutis ac infidelibus nihil est purum: sed pollutæ sunt eorum mens atq; conscientia, quibus etiam non solum ieiunia, verum etiam orationes in peccatum vertuntur.

Deinde ambiguum est quod aiunt, bonorum ciborum malum esse usum, si quis contra præceptum datum illis vtatur. Nam si hoc de diuino præcepto intelligunt, rectè dicunt. Sin de humano præcepto, impium est, & in libertatem, in quam nos Christus afferuit,

asseruit, contumeliosum. Nam quæ Deus purificavit, ea nemo hominum communia debet dicere. Et à Paulo grauissimè prohibetur: Ne quis nos iudicet in cibo, aut potu, aut in parte diei festi, aut Nouilunij, aut Sabbathorum, quæ sunt umbra rerum futurarum, corpus autem Christi. Et quid multis opus est: cum ab initio huius, in quo nunc versamur, capitis doctrinam dæmoniorum vocet Apostolus, quæ à cibis, quos Deus creauit, abstinere iubeat. Act. 17.
Col. 2.

Cæterum quod Apostoli in concilio Hierosolymitano decreuerunt, vt Christiani abstinerent ab Idolothytis, & sanguine et suffocato (quod decretum 62. Canone repetitur) id temporarium fuit, & ad primitiuæ Ecclesiæ rationes accommodatum. Non enim voluerunt Apostoli iugum legis ceruicibus Christianorum imponere, quod disertè se facturos aut passuros negant: sed quia periculum erat, ne, si Gentes coram infirmis Iudæis viderentur sanguine aut suffocato, Iudæi ea libertate offensi, aut vnà edere rent ambigente ac repugnante conscientia, aut ad discordiam prouocarentur: ideo Apostoli ad auerenda scandala & dissensiones in tenera Ecclesia, Iudæorum infirmitati ad tempus aliquid concesserunt. Ideoque non fuit nouum præceptum humana authoritate traditum, sed vetus officium charitatis veteri lege mandatum. Iam vt conditiones fratris imitantur, ita etiam officia charitatis mutantur: aliter enim seruiendum est fratri infirmo, aliter firmo. Proinde hoc decretum de vitando esu sanguinis & suffocati non fuit perpetuum, sed vnà cum fratrum imbecillitate desijt.

T ij Iesuitæ

*Sanctificatur enim per verbum Dei
& orationem.*

III. *Hec tanquam per concessionem dicta, Chrysostomus (cum
In hunc locum assentiunt Theophylactus & Oecumenius) intelligit: Duo (in-
1. Cor. 10. quit) capita ponit, vnum quidem, quod creatura nulla com-
munis sit: Alterum, quod etsi communis sit, medicamentum in
promptu est. Signum illi crucis imprime, gratias age, Deo
gloriam refer, & protinus immunditia omnis abest. Num
Gen. 3. Num. 5. verò (inquis) & quod Idolis immolatum fuerit, eadem possi-
8. 19. Matth. 14. mus ratione mundare? Licet, siquidem nescias Idolothytum es-
Luc. 9. 10. 11. se, sin verò sciens & prudens illud percipias, immundus iam
Mar. ult. eris, non ideò quia Idolothytum est, sed quòd, cum tibi
Clem. epi. 2. ad imperatum sit, nò communicare demonijs, per id communicas
Iacob. & 3. Re. se conuinceris. Itaq; neq; illud natura huiusmodi est, verum ex
cog. Dionys. c. 2. Coelest. epi. sententia tua atq; inobedientia immundum efficitur. Hec ille,
ad Maurin. & quæ eadem nouis hæreticis responderi possunt: vel dicere cum
Leont. Orig. alijs possumus, cibos omnes, si naturam eorum spectes, bonos
hom. 5. super esse, si verò usum, nonnunquã illis polluimus, idq; vitio nostri
Num. Aug. lib. 10. de ciuit. Dei & demonis arte, qui post peccatum, lædendi per creaturas ho-
ca. 22. Alex. Pōr. mines potestatem accepit. Vt igitur Deo largitori grati simus,
Mart. de consec. d. 3. c. aquã. Da- ut quantum ratio postulat tibi utamur, ut ex illis demoni-
mal. in Pontifi- ca potestas abigatur, sancte atq; piè iam ab antiquissimis tēpo-
cali vbi huius ribus maiores nostri nò sine exemplis in veròq; testamento de-
Alexand. & Eu- pressis, benedictionibus & exorcismis, in quibus diuina verba
tychiani vitas continetur, non solum dum Sacramenta quædam administrantur,
describit. Greg. sed etiam in cibis, in aqua, & alijs quibusdam rebus, vsi sunt.
ad Aug. Epil. Anglorum teste
Beda in vita eiusdem Augustini. Seuer. Sulp. in vita S. Martini.*

Responso.

RESPONSIO.

PRIorem huius Assertionis partem, quam ex Chrysofomi sententia & interpretatione posuerunt Iesuitæ, non reiicimus, nisi quòd illud de signo Crucis cibus imprimendo est superstitiosulum. Quanquam si quis hanc pædagogiam citra superstitionem vsurpet, vt frontem & pectus & cibos signo crucis signet, vt sese ipse de cruce Christi, qua sanctificati, & à Diabolica potestate liberati sumus, commonefaciat, equidem non vehementer reluctabor: modò huic manibus efformato signo crucis nulla occulta vis, aut operi operato huius delineationis, nulla virtutis efficacia, nulla meriti dignitas adscribatur: à qua superstitione Chrysofomum immunem fuisse arbitror. Quòd enim non crediderit Dæmoniacam potestatem esse in creaturis, quæ exorcismis expugnanda & expurganda sit, docent eiusdem Verba hæc: Non (inquit) quia immundum est, à Deo sanctificatum: absit: Verum hoc in loco illos alloquitur, qui communia quædam ex ipsis esse arbitrantur. Et post dictum illud à Iesuitis recitatum subiungit: Sola quippe voluntas erit immunda, quæ gratias non exhibet Deo. Atqui Iesuitas signo crucis & alijs egenis clementis arcanam & magicam vim tribuere, ex posteriori huius assertionis parte cognoscitur. Putat enim cibos Dæmoniacæ potestate obsessos, signo crucis, benedictionibus & exorcismis ita purgari, vt ex illis eiecta, profligataq; Diabolorum legio exulare, & in Orcū præceps ferri cogatur.

T iij gatur.

gatur. Nec id in cibis duntaxat, sed in aquis etiam & alijs quibusdam rebus, puta, herbis, sale, cera, campanis, & quæ sunt eius generis reliqua, obseruari debere.

Quæso autem te amicissime mi Lector, quid impietas est, quid magia est, si hæc non est? Primum enim cum exorcizandas esse iudicant creaturas, perinde ac si essent à Diabolo obsessæ & inquinatæ, plurimum accedunt ad hæresin Manichæorum. Hi enim senserunt creaturas à natura mali ita infectas, vt necesse habeant eas purgare: vnde & catharistæ, id est, purgatores appellantur. Cum igitur Iesuitæ suscipiant bonas Dei creaturas, quas Deus creatione & verbo suo sanctificauit, & quarum sanctificatio sua cuique precatone applicatur, exorcismis & alijs ritibus suis à Diabolo purgandas, profectò non videmus, quid hac in parte à Maniacis Manicheis & *mandagris* Catharistis differant. Deinde cum suscipiant creaturas certis verbis, crucibus, exorcismis, preculis consecrandas ad eum vsum, quem nec ex naturali creatione, nec ex diuina ordinatione, aut certa verbi Dei institutione habent: nonne superstitionosam & magicam incantationem profitentur? tanto illis circumforaneis incantatoribus deteriores, quanto pestilentiore superstitione hominum animos imbuunt, & non tantum temporalibus bonis, sed cœlestibus quoque ac æternis malè credulum vulgus spoliant. Hic nobis rursus fictitij Clementis supposititias epistolas obtrudunt, vt malam causam malo fundamento suffulciant. Verum is quidem Epistola 3, ad Iacobum fratrem Domini dicit, eos qui

qui fidem habent, posse etiam aliorum passiones curare, & in exemplum proponit Apostolos, qui miraculis claruerunt: & addit, infidelitatem facere hominem obnoxium passionibus, quia licentiam peccandi præbeat: non peccantes verò, non solum liberos esse à Dæmonibus & passionibus, verum etiam aliorum Dæmones ac passiones fugare posse. Nullius autem exorcismi, nullius superstitionis, quocumque nomine censeatur, mentionē facit vel vnico verbo.

Dionysium falso cognominatum Areopagitam, Cœlestinum, Alexandrum, Damasum, Gregorium Magnum, Pontifices Romanos, ac similes Cerimoniarum Magistros libenter Iesuitis donamus: cum religionem suam Pontificiam, partim ex abrogatis Cerimonijs legis Mosaicæ, partim ex ritibus gentium, partim è Sacramentis quidem noui Testamenti, sed hypocritica impietate deprauatis, instar variegati Centonis confarcinauerint. Valeant cum suis istis Cætonibus, & his se oblectēt, quemadmodum porci mendicorum saccis gestiunt & gesticulantur. Augustinus lib. 10. de Ciuit. Dei. postquam 21. capite docuit, Heroas Christianos (per quos Martyres intelligit, vtī se ipse declarat) non vincere Dæmones placando eos, sed contra eos certando, mox dicit in initio capitis 22. Vera pietate homines Dei aëream potestatem inimicam contrariamque pietati exorcizando eijciunt, non placando, omnes tentationes aduersitatesque eius vincunt, orando non ipsam, sed suum Deum aduersus ipsam. Non enim aliquem vincit aut subiugat, nisi societate peccati. In eius ergo nomine vincitur, qui hominem assumpsit, egitque
line

sine peccato, vt in ipso sacerdote ac sacrificio fieret remissio peccatorum: idest, per mediatorem Dei & hominum, hominem Christum Iesum, per quem facta peccatorum purgatione recõciliamur Deo. Hactenus ille. Hic nihil audis de signo crucis, nihil de magicis benedictionibus aut exorcismis: nulla fit mentio vllius cibi: solo verbo exorcizandi vtitur, quod postea declarat per verba: In eius nomine vincitur. Sic Apostoli in nomine Christi daemõnia eiecerunt, sine tamen magicis exorcismis. Notandum etiam est, quòd Augustinus non de quibusuis Christianis, multo minus de Papisticis Sacrificulis, qui Christiani non sunt, sed de Martyribus loquitur, quos vocaret Heroas Ecclesie, si vsus Ecclesiasticus ferret.

In legenda S. Martini, ex Seuero Sulpicio sic narratur. Cum Martinus in suæ Diæceseos villam quãdã venisset, & Clerici lectum ipsi plurimo stramine præparassent, ille ibidem requiescens, insuetamq; molliciem perhorrescens, quippe chamaunijs affuetus, surgit, stramentum omne proijcit, & se super nudam humum collocat. Circa mediam vero noctem tota illa palea igne accenditur, & Martinus excitatus dum exire tentaret, sed nequiret, ab igne capitur, & iam eius vestimenta vruntur. Rediens vero ad solitum Orationis confugium & crucis signaculum, in medio ignis intactus permanfit: & flammam sensit rorantes, quas male expertus fuerat vrentes. Monachi igitur excitati concurrunt, & Martinum, quem iam consumptum putabant, de medio flammarum illæsum adducunt. Hanc siue fabulam, siue historiam

Historiam Iesuitæ ad marginem annotarunt. Quid igitur dicemus? Ergo crucis signaculo non aqua tantum benedicatur, & cibi consecrantur, sed ardor etiam flammaram extinguitur. Et hinc fortassis signum crucis in fastigijs ædium figi solet, ne incendio conflagrent scilicet. Ego verò arbitror fabulam esse, ad confirmandam superstitionem à Monachis excogitatum. Sin vera historia est, hanc liberationem Martini ex incendio, non signaculo crucis, sed fidei orationi, cuius prior fit mentio, tribuerim: & agnosco miraculo confirmatam esse dulcissimam promissionem Dei: Cum ambulaueris in igne, non combureris, & flamma non ardebit in te, quia ego Dominus Deus tuus, sanctus Israël saluator tuus.

Esaie 43.

Sed ne Iesuitæ videantur humanis tantum testimonijs & Legendarum fabulis niti, allegant ex Mose locos, de aqua aspersionis, qua Leuiticæ immunditiæ purgabantur. Talem aquam pro illius temporis ratione diuinitus institutam fuisse, iam dudum absq; Iesuitarum magisterio nouimus. Sed quòd consecratur in nouo Testamento aqua, quam vocant benedictam, cuius aspersione deleantur peccata venialia, & abigantur daemonum spectra & Iudibria, non est Verbo Domini mandata Cæremonia, sed humano arbitrio vsitata Leuiticæ aspersionis. Pertinet igitur ad hoc dictum Christi: Frustra colunt me doctrinis hominum. Et indubitatum est apud Christianos, quòd sanguis Iesu Christi per verbum Euangelij, per Baptismum & Cœnam Domini cum nobis aspersus, ac per fidem corde exceptus, et mundet

V mundet

mundet nos ab omnibus peccatis. Quod igitur est solius sanguinis Christi, diuino sacrae Triadis consilio & decreto pro peccatis nostris effusi, hoc non debet tribui aquae humanis placidis consecratae.

Iam & ex nouo Testamento in mediū producūt locos, qui de Dæmonijs per Christū vel Apostolos eictis testatur, sic em̄ colligunt: Si Christus Apostolis contulit virtutem in nomine suo eijciendi dæmones, multo magis contulit sacrificulis, qui maiori pompa consecrantur & ordinantur, quàm Piscatores & Textores Apostoli. Nos autem breuiter respondemus: Personale fuisse donū, Apostolis & quibusdam alijs collatum, ad confirmandam auctoritatem doctrine Euangelij: quod vt personas eorū, quibus singulari consilio Dei donatum est, non egreditur, ita ab alijs in exemplum minimè est trahendum. Fiant igitur Sacrificuli prius Apostoli Domini nostri Iesu Christi, quàm diabolū suis exorcismis conentur expellere, ne idem illis accidat, quod Ephes.

Act. 19. Iudæis exorcistis, septem filijs Sceux Principis Sacerdotum accidisse legimus.

I E S V I T Æ.

*Qui est saluator omnium, maxime vobis
fidelium.*

V. Rectè Chrysostomus & Theophylactus, à quibus nec differunt Ambrosius, verba hæc interpretantur: Deum scilicet quantum ad se pertinet, saluatorem esse omnium, ac velle (quod idem dixit Apostolus) omnes homines saluos fieri, libertate

tamen voluntatis cuiusq̄ seruata: re ipsa verò eos saluos esse,
qui ipsi vocanti & opem ferenti, obediendo & cooperando, di-
gnos se præstiterint salute.

RESPONSIO.

Eorum sententiam, qui Deum, quantum ad se
 pertinet, saluatorem esse omnium statuunt, vtraque
 manu amplectimur, est enim toti scripturæ
 analoga. Perditio (inquit) tua est Israël, tantummodo
 in me auxilium tuum. Quomodo etiã Deus, tum Osce 13.
 omnium hominum, tum verò singulariter fidelium
 saluator sit, supra capite 2. exposuimus. Concedimus
 & hoc, suam cuiq̄ liberam voluntatem à Deo relin-
 qui, siquidem libertas opponatur coactioni, non ser-
 uitati. Neq̄ enim violẽta coactione malum agimus,
 sed spontanea seruitute, quam nascendo contraxi-
 mus. Bonum autem non nisi ex libertate spiritus os-
 peramur, cum scilicet à Dei filio liberati per fidem
 spiritu sancto donamur & regimur. Verum nos vo-
 canti & opem ferenti Deo, obediendo & ope-
 rando, dignos nos præstare salute, id verò non
 tantum semipapistarum *συνεργισμῶν* delirium, ver-
 rum etiam *ἐνοπαιδῶν* Pelagianorum impiissima blas-
 phemia est, qua omnes Sophistarum tenebræ de-
 merito congrui & condigni, in meridianam lu-
 cem Euangelij totis plaustris inuehuntur. Verum
 mihi quidem hanc Camarinam nunc mouere non
 libet, non enim paucis pagellis absolui potest con-
 trouerſia: sed studiosum Lectorẽ ablego ad librum
 Prosperi Aquitanici, aduersus Colluctatorem.

V ij de libe-

de libero Arbitrio: ad Assertionem Lutheri de Seruo Arbitrio contra Diatriben Erasmi: & ad recentiora scripta synceriorum Theologorum, aduersus Semipelagianos, Synergistas. Quibus enim illa scripta, ex sacrarum literarū solidis fundamentis extracta, nō sufficiunt, eos tanquam ⁱⁿ suo ipsorum sensui & damnationi relinquimus. Nostra sic est breuiter sententia: Hominem animale, vi naturalis sui arbitrij nihil ad conuersionem aut salutem sui, verē & spiritualiter operari aut cooperari posse, vt qui natura sit filius iræ, & in peccatis mortuus. Hominem verò renatum, quatenus renatus est, non veteri voluntate aut ^{proprietate} carnis, quæ etiam in renatis spiritui semper reluctatur, sed noua & per spiritum sanctum creata bona voluntate, quæ non substantia sed actione noua sit, ducenti & gubernanti spiritui sancto obsequi, in quo tamen ipso ductu ac regimine voluntas hominis magis patiēdo quàm agendo, spiritui sancto se formandam præbeat, ita vt & cogitare, & velle, & incipere, & proficere & perficere bonum non humani sit arbitrij, sed solius gratiæ Dei, qui in homine tanquam subiecto ad participatum diuinæ iustitiæ ac salutis condito, clementer & potenter opera bonitatis & misericordiæ suæ exercet, vt glorificetur Pater per filium in Spiritu sancto, Amen.

I E S V I T Æ.

Noli negligere gratiam quæ in te est,

quæ

quæ data est tibi per prophetiam, cum impositione manuum Presbyterij

Xēipua, hoc loco potestatem episcopalem significat simul & VI. gratiam, quæ ad eius utilem usum est necessaria: prophetia verò electionem denotat, Spiritus sancti factam impulsu: Presbyterij verò nomine (sic enim legendum esse, non tantum Graeci codices, sed & Ambrosius & vetusta exemplaria latina indicant) vel intelligitur chorus Episcoporum, à quibus Timotheus fuerat consecratus, ut Chrysostomus cum Graecis ceteris interpretatur: aut ipsa dignitas Episcopi, ut Ambrosius & Anselmus, significarunt. Hinc & ex alijs Apostoli verbis primum discimus gratiam & dona nobis ideo tribui, ut operemur, deinde illos tantum constituendos Episcopos, qui ad id munus tanquam Aaron Diuinitus electi fuerint, tertio, inter Episcopum, qui hoc loco Presbyter dicitur, ac reliquos Presbyteros aliquid esse discriminis, quarto, Presbyteri nomine dignitatem & potestatem potius quam aetatem, hoc loco, designari.

Hi omnes in hunc locum.
2. Tim. 1.
1. Corinth. 15.
2. Corinth. 6.
Heb. 5.

RESPONSIO.

NE occasiones reprehendēdi arripere magis videamur, quam accipere, nihil in hac Assertionē dampnabimus: cum, siue Presbyterij nomine Collegium Presbyterorum, siue dignitas Presbyterij significetur, nostra & religionis nostræ non multum intersit. Hoc tamen Lectorem monere volumus, leuitas ipsos sub finem huius Assertionis Episcopi &

V ij Presbyteri

117

Presbyteri nomina confundere. Inter Episcopum (inquiunt) qui hoc loco Presbyter dicitur, &c. Cur ergo ipsis supra cap. 3. Positione 1. de his nominibus tantopere digladiari libuit? Sed aiunt tamen, inter Episcopum ac reliquos Presbyteros aliquid esse discriminis, & Presbyteri nomine dignitatem potestatemque potius quam aetatem designari. Vtrunque negat Hieronymus, tum in Epistola ad Oceanum, tum in Commentarijs Epistolæ ad Titum. Itaque cum Hieronymo commitemus Iesuitas, vt cum illo dimicent quantum velint: nobis enim hanc litem dirimendi potestas à Papa nondum delegata est. Quomodo verò è scripturis, & præsertim Paulinis Epistolis dirimi possit, supra à nobis est ostensum.

Tit. 1. Nam vbi iubetur Titus cõstituere oppidatim Presbyteros, continuo subiicitur: Oportet enim Episcopum esse inculpabilem. Et alibi Paulus plures in vna Philippensium Ecclesia salutatur Episcopos; & in Actis refertur, conuocasse Presbyteros Ephesios, quos ipse Episcopos sua Oratione nominat. Vnde manifestum fit, Episcopos, Presbyteros, Pastores, Ministros, promiscue in sacris literis vocari, qui ministerio verbi Ecclesias regunt,

IESVITÆ.

Hoc enim faciens, & te ipsum saluum facies, & eos qui te audiunt.

VII *Si Episcopus recte fungens suo munere, saluator est aliorum,*

gratia, quid ni & beatissima illa virgo, Christi Dei hominisq;
mater, spes nostra dicatur, quae & saluatricis appellari possit.

RESPONSIO.

Nihil est in hisce omnibus Iesuitarum Assertio-
nibus *φιλαριστύτερον* quam hoc ipsum. Itaque credibile
est, istos *συναρισμένους* esse, cum in summulis Petri His-
pani, & expositionibus Tartareti & versoris studiis
imponerent, de ponte Asinorum præcipites fuisse
deturbatos: quo casu grauer afflicto affectumq;
occipit, in cerebro vim omnem *συναριστικὴν* eliserit at-
que conturbarit. Quid enim tibi de hoc argumento
videtur? Minister Ecclesiæ per ministerium Euan-
gelij, quod est verbum salutis, & potentia Dei ad sa-
lutem omni credenti, est saluator auditorum. Ergo etiã
sancta Maria mater Dei & hominis est spes & salua-
trix nostra. Paulus enim cum inquit: Hoc si feceris,
respicit ad præcedentia, quibus iussit Timotheum
attendere lectioni, exhortationi, doctrinæ, suscita-
re quod in se est, donum, in his se exercere & profic-
cere, intendere sibi ipsi & doctrinæ, & in his persis-
tere, hoc est, vt summam dicam, iussit eum omnes
partes fidelis ministri Ecclesiæ diligenter exequi:
id si faciat, se ipsum esse seruaturum & illos qui ipsi
obedierint. Nam doctrina Evangelij si incorrupta
sit, & diligenter doceatur, tum docentem tum audi-
entem, si fide eam amplectantur & in ea persistant,
saluat: adfert enim Christum, & in Christo thesaurum
omnium cœlestium bonorum, remissionem
peccatorum

peccatorum, iustitiam, pacem conscientiae, laetitiam spirituales, & denique salutem aeternam. Saluatores igitur dicuntur Apostoli, & omnes fideles ac sinceri ministri Euangelij, non à personis suis, sed à ministerio prædicandi Euangelij, quod est ministerium gratiae & salutis, & efficax organon ad salutem omnibus per hoc in Christum credentibus. Nunquid autem Maria habet ministerium prædicandi Euangelij? nunquid vnà cum Apostolis emissas est à Christo in totum orbem ad docendum & baptizandum? At Sacrificuli ipsi negant Mariam debuisse aut potuisse Missas celebrare. Consequens ergo est, ministerium verbi Mariae non fuisse demans datum, iuxta illud: Mulier in Ecclesia taceat. Quomodo igitur id, quod Timotheo propter ministerium prædicationis Euangelij tribuitur, Mariae, cui hoc ministerium propter sexum denegatum est, tribuetur? Quanquam si quis consideret piissimum illud Canticum Mariae, in quo suo modo & pro sua vocatione Euangelion prædicat, non repugnabo, si quis eam dicat per hoc canticum multos homines saluasse: vt ita, si candidè & citra calumniam intelligatur, Maria possit dici seruatrix, non sua persona, & propter sua merita, aut propter suam intercessionem, sed per suam doctrinam, quam Spiritus sanctus per os sanctissimae virginis de immensa gratia & veritate Dei in promittendo & exhibendo Christo sonuit. Est enim Canticum Mariae, totius doctrinae propheticae & Apostolicæ eruditissimum compedium. Sed vt spes nostra dicatur, quomodo eam in impio illo & insalutari Salve Regina, salutant, horret animus cogitare,

cogitare, nedum lingua eloqui. Spem enim nostram dicere non possumus, nisi simul etiam Deum nostrum dicamus. Psal. 7. DOMINE spes mea es TV. Non: Domina, spes mea es tu, vt Marani in Mariali suo blasphemant.

Epiphanius lib. 3. Tom. 2. Hæres. 78. Contra Antidicomarianitas.

Non conuenit colere sanctos vltra decorum, sed honorare ipsorum Dominū. Cesset itaq; error seductorum. Neq; enim Deus est Maria, neq; de cælo corpus habet, sed ex conceptione viri & mulieris.

Idem contra Collyridianos. Hæres. 79.

Reuera sanctum erat corpus Mariæ, non tamen Deus. Reuera virgo erat ipsa virgo & honorata, sed non ad adorationem nobis data, sed ipsa adorans eum, qui ex ipsa carne genitus est, de cælis verò ex sinibus paternis accessit. Et propterea Euangelion munit nos dicēs, quòd ipse Dominus dixerit: Quid mihi & tibi curæ est mulier? nondū venit hora mea, quò non putarēt aliqui, magis eximiam esse sanctam virginem, mulierem eam appellauit, velut prophetans, quæ futura essent in terra, Sectarum ac Hæreseon gratia, vt ne aliqui nimium admirati sanctam, in hæresin dilabantur.

I E S V I T Æ.

E X C A P. V.

Si quis autem suorum, & maxime domesticorum, &c.

X *Quamuis*